

KGAOLO YA 5

MOPRESIDENTE LE KHUDUTHAMAGA YA SETŠHABA

Mopresidente

83. Mopresidente-

- (a) ke Hlogo ya Mmušo le hlogo wa khuduthamaga ya setšhaba;
- (b) o swanetše go obamela, go šireletša le go hlompha Molaotheo bjalo ka molaomogolo wa Repabliki; ebile
- (c) o tšwetšapele botee bja setšhaba le seo se ka tšwetšago Repabliki pele.

Maatla le mešomo ya Mopresidente

84. (1) Mopresidente o na le maatla ao a a filwego ke Molaotheo le melao, go akaretšwa yeo e nyakagago go phethagatša mešomo ya go ba Hlogo ya Mmušo le hlogo ya khuduthamaga ya setšhaba.
- (2) Mopresidente o na le maikarabelo a-
- (a) go amogela le go saena Melaokakanywa;
 - (b) go bušetša Molaokakanywa go Seboka sa Maloko a Palamente gore o lekolwe lefsa go kgonthišiša gore o molaong;
 - (c) go fetišetša Molaokakanywa go Kgorongtshoko ya Molaotheo gore e fe sephetho sa gore Molaokakanywa o molaong;
 - (d) go bitša Seboka sa Maloko a Palamente, le ya Khansele ya Setšhaba ya Diprofense goba Palamente go tlo tsenela tulo ye e sego ya mehleng go tlo rera ditaba tše di ikgethilego;
 - (e) go thwala batho bao Molaotheo goba melao e nyakago gore Mopresidente a ba thwale, ntle le go ba hlogo ya khuduthamaga ya setšhaba;
 - (f) go hloma dikomišene tša dinyakišišo;
 - (g) go goeletša referentamo ya setšhaba go ya ka Molao wa Palamente;
 - (h) go amogela le go hlokomela batseta ba dinaga dišele ba diplomate le ba bokhonsole;
 - (i) go kgetha baambasatara; batsetaphethi, le batseta le baemedi ba bokhonsole;

- (j) go lebalela goba go gaugela basenyi goba go tloša ditefo tše itšego, dikotlo goba dikamogo; le
- (k) Go aba diala tša tlhompfo.

[Tšebišo: Diala tša tlhompfo di abilwe ka gare ga Kuranta ya Mmušo 24155 ya 6 Desemere, 2002 le Kuranta ya Mmušo 25213 ya 25 Julae, 2003.]

Maatlaphetiši a Repabliki

85. (1) Maatlaphetiši a Repabliki a filwe Mopresidente.
- (2) Mopresidente o diragatša maatlaphetiši, gammogo le maloko a mangwe a Kabinete, ka go-
- (a) diragatša melao ya naga ka ntle le ge Molaotheo goba molao wa Palamente o hlagiša ka tsela e nngwe;
 - (b) hlabolla le ge phethagatša morero wa setšhaba;
 - (c) kgokaganya mediro ya dikgoro tša mmušo le ditaolo;
 - (d) go rulaganya le go thoma melao; le
 - (e) phethagatša mediro e mengwe le e mengwe ya phethišo yeo e hlagišwago ka go Molaotheo goba ka go melao ya setšhaba.

Go kgethwa ga Mopresidente

86. (1) Tulong ya yona ya mathomo morago ga go kgethwa ga yona, le ge go tsoemaga go tlatša sekgoba, Seboka sa Maloko a Palamente se swanetše go kgetha mosadi goba monna go tšwa malokong a yona go ba Mopresidente.
- (2) Moahlodimogolo o swanetše go sepediša dikgetho tša Mopresidente, goba a kgethe moahlodi o mongwe go dira bjale. Tšhepedišo ye e beilwego go Karolo ya A ya Šetulo 3 e šomišwa ge go kgethwa Mopresidente.

[Karolwana ya (2) e tšeetšwe legato ke karolwana ya 6 ya Molaophetošwa wa Botšhelela wa Molaotheo wa 2001.]

- (3) Dikgetho tša go tlatša sekgoba mo kantorong ya Mopresidente di swanetše go swarwa nakong le letšatšikgwedi leo le beilwego ke Moahlodimogolo, eupša e sego matšatši a go feta a 30 ka morago ga ge sekgoba se bile gona.

[Karolwana ya (3) e tšeetšwe legato ke karolwana ya 6 ya Molaophetošwa wa Botšhelela wa Molaotheo wa 2001.]

Go thoma modiro ga Mopresidente

87. Ge a kgethilwe go ba Mopresidente, motho o lahlegelwa ke go ba leloko la Seboka sa Maloko a Palamente gomme mo matšatšing a mahlano, o swanetše go amogela modiro wa gagwe ka go ikana goba go itlama gore o tla botegela Repabliki le go obamela Molaotheo go ya ka Šetulo 2.

Pakatiro ya Mopresidente

88. (1) Pakatiro ya Mopresidente e thoma ge a thoma modiro gomme e felela ge go eba le sekgoba goba ge motho yo a latelago a kgethilwe go ba Mopresidente a thoma modiro.
- (2) Ga go motho yo a swanetšego go dula šetulo sa Bopresidente makga a go feta a mabedi, eupša ge motho a kgethwa go tlatša sekgoba ka kantorong ya bopresidente; sebaka sa magareng a go kgethwa ga gagwe le go kgethwa ga Mopresidente yo a latelago ga se tšewe bjalo ka pakatiro.

Go tlošwa ga Mopresidente

89. (1) Seboka sa Maloko a Palamente ka sephetho sa bontši bja bonnyane bja peditharong ya maloko a yona, e ka tloša Mopresidente mošomong fela ka mabaka a latelago-
- (a) go tlola Molaotheo le melao mo go šiišago;
- (b) maitshwaro ao a tlogago a le bohlaswa;
- (c) go šitwa ke go phethagatša mešomo ya šetulo sa gagwe.
- (2) Mang le mang yo a tlošitšwego mošomong wa Bopresidente go ya ka karolwana ya 1(a) goba (b) a ka se neelwe ditshwanelo tša kantoro yeo, le gona ga a swanela go šoma mošomo ofe goba ofe wa setšhaba.

Mopresidente wa Motšwaoswere

90. (1) Ge Mopresidente a se gona Repabliking goba a šitišwa ke mabaka a mangwe go phetha mešomo ya gagwe ya Bopresidente, goba nakong yeo go nago le sekgoba šetulong sa Bopresidente, mohlankedi go ya ka tatelano ye e latelago, o tla šoma bjalo ka Mopresidente:

- (a) Motlatšamopresidente.
 - (b) Tona yeo e kgethilwego ke Mopresidente.
 - (c) Tona yeo e kgethilwego ke maloko a mangwe a Kabinete
 - (d) Spikara, go fihlela ge Seboka sa Maloko a Palamente se kgethile le lengwe la maloko a yona.
- (2) Mopresidente wa Motšwaoswere o na le maikarabelo, maatla le mešomo ya Mopresidente.
- (3) Pele a tšea maikarabelo, maatla le mediro ya Mopresidente, Mopresidente wa Motšwaoswere o swanetše go ikana goba go itlama gore o tla botegela Repabliki le go obamela Molaotho go ya ka Šetulo 2.
- (4) Motho yoo, bjalo ka Motlatšamopresidente a ikannego goba go itlama go botegela Repabliki o swanetše go boeletša tshapedišo ya kano go itlama nako ye nngwe le ye nngwe ya go latelana bjalo ka Motlatšamopresidente nakong yeo e felelago ge motho yo a kgethilwego bjalo ka Motlatšamopresidente yo a latelago a thoma modiro.

[Karolwana ya (4) e okeditšwe ke karolwana ya 1 ya Molaophetošwa wa Mathomo wa Molaotho wa1997.]

Kabinete

91. (1) Kabinete e bopša ke Mopresidente, bjalo ka hlogo ya Kabinete Motlatšamopresidente le Ditona.
- (2) Mopresidente o kgetha Motlatšamopresidente le ditona go tšwa malokong a Seboka sa Maloko a Palamente, o ba nea maatla le mešomo gomme o kgona le go ba raka mošomong.
- (3) Mopresidente-
- (a) o swanetše go kgetha Motlatšamopresidente go tšwa malokong a Seboka sa Maloko a Palamente;
 - (b) a ka kgetha palo efe goba efe ya Ditona go tšwa malokong a Seboka; gomme
 - (c) a ka kgetha Ditona tše di sa fetego tše pedi go tšwa ka ntle ga Seboka.
- (4) Mopresidente o swanetše go kgetha leloko la Kabinete go ba moetapele wa merero ya mmušo ka go Seboka sa Maloko a Palamente.
- (5) Motlatšamopresidente o swanetše go thuša Mopresidente go phetheng ga mešomo ya mmušo.

Maikarabelo le mešomo

92. (1) Motlatšamopresidente le Ditona ba na le maikarabelo a maatla le mešomo ya phetišo yeo ba e filwego ke Mopresidente.
- (2) Maloko a Kabinete a na le maikarabelo a mohlakanelwa le ka bonoši phethagatšong ya mešomo ya bona.
- (3) Maloko a Kabinete a swanetše go-
- (a) šoma go ya ka Molaotheo; le go
- (b) fa Palamente dipego ka botlalo le gona nako le nako, ka ga merero ye e welago taolong ya bona.

Batlatšatona

93. (1) Mopresidente a ka thwala-
- (a) palo ye nngwe le ye nngwe ya Batlatšatona go tšwa malokong a Seboka sa Maloko a Palamente; le
- (b) e sego go feta Batlatšatona ba babedi go tšwa ka ntle ga Seboka, go thuša maloko a Kabinete, ebile a ka ba raka.
- (2) Batlatšatona bao ba kgethilwego go ya ka karolwana ya (1)(b) ba na le maikarabelo go Palamente go diragatšeng ga maatla a bona le go diriša mediyo ya bona.

[Karolo ya 93 e tšeešwe legato ke karolwana ya 7 ya Molaophetošwa wa Botšhelela wa Molaotheo wa 2001.]

Tšwetšopele ya Kabinete ka morago ga dikgetho

94. Ge dikgetho tša Seboka sa Maloko a Palamente di swarwa, Kabinete, Motlatšamopresidente, Ditona le Batlatšatona ba dula ba na le maatla a go šoma go fihla motho yoo a kgethilwego go ba Mopresidente ke Seboka sa Maloko a Palamente ye e latelago a thoma modiro.

Keno goba boitlamo

95. Pele ga ge Motlatšamopresidente, Ditona le Batlatšatona ba ka thoma go phethagatša mešomo ya bona, ba swanetše go ikana le go itlama go botegelela Repabliki le ka go obamela Molaotheo go ya ka Šetulo 2.

Maitshwaro a maloko a Kabinete le Batlatšatona

96. (1) Maloko a Kabinete le Batlatšatona ba swanetše go itshwara go ya ka mokgwa wa boitshwaro woo o beilwego ke molao wa naga.
- (2) Maloko a Kabinete le Batlatšatona ga ba swanela go-
- amogela mošomo o mongwe o ba lefiwago go wona;
 - itshwara ka tsela yeo e lego kgahlanong le mešomo ya bona goba go ipea maamong ao a ka tlišago kotsi ya thulano magareng a maikarabelo a bona a semmušo le dikgahleho tša bona tša ka ntle; goba
 - go šomiša maemo a bona goba tshedimošo yeo ba e filwego go ikhumiša goba go hola motho yo mongwe ka tsela yeo e sa lokago.

Phetišetšo ya mediro

97. Mopresidente ka kgoeletšo, a ka fetišetša go leloko le lengwe la Kabinete-
- tiragatšo ya molao ofe goba ofe woo o lego matsogong a leloko le lengwe; goba
 - maatla goba mošomo ofe goba ofe woo filwego leloko le lengwe ke molao.

Kabo ya nakwana ya mešomo

98. Mopresidente a ka abela leloko la Kabinete maatla a itšego goba mošomo wo mongwe le wo mongwe wa leloko le lengwe leo le sego gona mošomong goba leo le šitwago ke go diragatša maatla ao goba go phetha mošomo woo.

Kabo ya mešomo

99. Leloko la Kabinete le ka abela maatla a itšego goba mošomo ofe goba ofe wo o swanetšego go diragatšwa goba go phethagatšwa go ya ka Molao wa Palamente go leloko la Khansele ya Khuduthamaga ya profense goba go Khansele ya Mmasepala. Kabo-
- e swanetše go ba bjalo ka tumelano magareng ga leloko leo la Kabinete le leloko la Khansele ya Khuduthamaga goba Khansele ya Mmasepala;
 - e swanetše go sepelelana le Molao wa Palamente woo maatla le mešomo ya maswanedi di dirwago le go phethagatšwa go latela wona; gomme
 - o thoma go šoma ge Mopresidente a se no dira kgoeletšo.

Tsenogare ya bosetšhaba taolong ya diprofense

[Hlogo e fetosišwe ka karolo 2(a) ya Molaophetošwa wa Bolesometee wa Molatheo wa 2003]

100. (1) Ge profense e sa kgone goba e sa phethagatše mešomo ya yona ya phetišo go ya ka Molatheo goba molao, khuduthamaga ya setšhaba e tla tsena taba yeo ka go tšea magato a go swanela go kgonthišiša phethagatšo ya mošomo woo, go akaretšwa-
- (a) go ntšha taelo yeo e lebišitšwego go khuduthamaga ya profense, moo go hlalošwago bogolo bja go palelwa go phetha mešomo ya yona le go bolela ka magato ao a swanetšego go tšewa phethagatšong ya tshwanelo yeo; le
 - (b) go tšea maikarabelo a go phethagatša mošomo woo profenseng yeo, go fihlela moo go swanetšego go-
 - (i) tšwetšapele maemo a bohlokwa a naga goba go bea maemo a bonyane go phetheng ga ditirelo;
 - (ii) tšwetšapele botee bja ekonomi;
 - (iii) go tšwetšapele tšhireletšo ya naga; goba
 - (iv) go thibela profense yeo go tšea magato ao a sa kwagalego ao e ka bago ditšhitišo go dikgahlego tša profense ye nngwe goba nageng ka moka.

[Karolwana ya (1) e fetosišwe ke karolwana ya 2 (b) ya Molaophetošwa wa Bolesometee wa Molatheo wa 2003.]

- (2) Ge khuduthamaga ya setšhaba e ka tsena taba ya profense ka bogare go ya ka karolwana ya (1)(b) –
- (a) e swanetše go romela Tsebišo ya tsenogare ye e ngwadilwego go Khansele ya Setšhaba ya Diprofense mo matsatšing a 14 morago ga ge tsenogare e thomile;
 - (b) tsenogare e swanetše go fela ge Khansele e sa dumele tsenogare yeo mo matsatšing a 180 morago ga ge tsenogare e thomile goba mafelelong nako yeo ge e se ya dumelelwa tsenogare yeo; gomme
 - (c) Khansele e swanetše, ge tsenogare e ntše e tšwelapele, go lekola lefsa tsenogare nako le nako e bile e ka dira ditigelo tše itšego tša maleba go khuduthamaga ya setšhaba.

[Karolwana ya (2) e tšeetšwe legato ke 2 (c) ya Molaophetošwa wa Bolesometee wa Molatheo wa 2003.]

- (3) Molao wa setšhaba o ka laola tšhepedišo yeo e theilwego karolong ye.

[Karolo 100 fetosišwe ke 2 (a) ya Molaophetošwa wa Bolesometee wa Molatheo wa 2003.]

Diphetho tša phetišo

101. (1) Sephetho se se tšerwego ke Mopresidente se swanetše go ba se se ngwadilwego ge se-
- (a) tšerwe go latela molao; goba
 - (b) se na le ditlamorago tša semolao.
- (2) Sephetho se se ngwadilwego sa go tšewa ke Mopresidente se swanetše go saenelwa gape ke leloko le lengwe la Kabinete ge e le gore sephetho seo se ama mošomo wo o abetšwego leloko leo la Kabinete.
- (3) Dikgoeletšo, melawana le didirišwa tše dingwe tša melawana ye mengwe di swanetše go hwetšwagala setšhabeng ka moka.
- (4) Melao ya setšhaba e ka laetša ka mokgwa wo e lego gore, goba bokgole bjo, didirišwa tše di ukangwego karolwaneng ya (3) di swanetše go-
- (a) ahlaahlwa ka Palamenteng; le go
 - (b) amogelwa ke Palamente.

Ditšhišinyo tša go hloka kholofelo

102. (1) Ge Kopano ya Maloko a Palamente ka Moka, ka bouto ye e thekgwago ke bontši bja maloko a yona e ka fetiša tšhišinyo ya go hloka kholofelo go Kabinete, go sa akaretšwe Mopresidente, Mopresidente o tla swanela ke go bea Kabinete lefesa.
- (2) Ge Seboka sa Maloko a Palamente ka bouto ye e thekgwago ke bontši bja maloko a yona e ka fetiša tšhišinyo ya go hloka kholofelo go Mopresidente, Mopresidente le maloko a mangwe a Kabinete le Batlatši ka moka ba bona, ba swanetše go rola modiro.